

Vastaus Markku Weckmanin ja 42 muun valtuutetun aloitteeseen veteraanien maksuttomien kotona asumista tukevien palveluiden järjestämiseksi

VD/5400/00.02.00.03/2019

JTS/ML-L/PK/VA/AA/LL

Markku Weckman ja 42 muuta valtuutettua jättivät seuraavan hallintosäännön mukaisen valtuustoaloitteen:

”Tulee ryhtyä toimenpiteisiin rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) muutoksen (54/2019) edellyttämän selvityksen laatimiseksi siten, että veteraaneille järjestettävät maksuttomat, lain mukaiset, kotona asumista tukevat palvelut ovat käyttöön otettavissa 1.11.2019 alkaen.

Samassa yhteydessä tulee antaa selvitys 75-vuotta täyttäneiden kotona asuvien henkilöiden palvelutarpeesta ja palveluiden saatavuudesta.”

Kaupunginvaltuusto 17.6.2019 § 25

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala on laatinut aloitteeseen seuraavan vastauksen.

Rintamaveteraanipalveluihin ovat oikeutettuja Suomessa asuvat rintamaveteraanit, jotka ovat osallistuneet vuosien 1939–1945 sotiin ja joille on myönnetty rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus. Vantaalla on ollut vuoden 2019 alusta 178 rintamaveteraania, joista 13 on sotainvalidia. Sotainvalidien palvelut järjestetään Valtiokonttorin kautta.

Kuntoutusyksikössä ja vanhuspalveluissa aloitettiin keväällä valmistelutyö rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) muutoksen (54/2019) vaikutuksista vantaalaisten rintamaveteraanien kotona asumisen tukemisen palveluihin. Kotona asumista tukevat palvelut ovat olleet kotona tai palvelutalossa asuville rintamaveteraaneille maksuttomia 1.4.2017 lähtien (sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 13.2.2017). Marraskuussa 2019 voimaan tuleva laki turvaa maksuttomat kotona asumista tukevat palvelut myös tehostetussa palveluasumisessa oleville rintamaveteraaneille. Lakimuutoksen jälkeen rintamaveteraanien ja sotainvalidien kotipalvelut ovat sisällöltään ja laajuudeltaan samanlaiset. Uusia palveluja veteraaneille ei ole tulossa, vaan Valtiokonttorin korvaamiskäytäntö laajenee ja selkiintyy 1.11.2019 lähtien. Rintamaveteraanien kuntoutukseen ei tule muutoksia. Marraskuusta 2019 alkaen Valtiokonttori antaa kunnille kuntien omaan arvioon perustuvan arviomäärärahan palvelujen järjestämiseen joko omana toimintana tai ostopalveluna.

Kotona asumista tukevien palveluiden tavoitteena on tukea monipuolisesti rintamaveteraanin kotona selviytymistä. Määrärahaa käytetään itsenäistä selviytymistä tukeviin palveluihin ja niistä aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Maksuttomien kotona asumista tukevien palvelujen myöntämisen perusteena on Valtiokonttorin ohjeen mukaan palvelutarpeen arviointi. Tämä arviointi tehdään Vantaalla vanhuspalveluissa asiakasohjausyksikössä muiden ikäihmisten tapaan.

Lakiuudistukseen liittyvä toimintatavan muutos on käsitelty ja hyväksytty syyskuun sosiaali- ja terveyslautakunnassa. Lakimuutoksen seurauksena kunnat voivat rintamaveteraanien osalta laskuttaa myös omaishoidontukeen liittyvät kustannukset Valtiokonttorilta tähän tarkoitukseen varatuista rahoista. Omaishoidon tuen vapaapäivistä ei tästä johtuen Vantaalla peritä rintamaveteraaneilta asiakasmaksua 1.11.2019 alkaen.

Valtiokonttorin ohje vuodelle 2019 antaa mahdollisuuden korvata kotona asumista tukevat palvelut tehostetussa palveluasumisessa palvelumaksun osalta 1.1. -31.10.2019. Vantaalla on tämän perusteella mahdollisuus korvata takautuvasti vuoden 2019 alusta tehostetussa palveluasumisessa oleville 36 rintamaveteraaneille heidän tässä mainituista hoivapalveluista maksamansa palvelumaksun osuus. Laskennallisesti tämä on yhteensä n. 30 000 €/ kk.

Vantaalla asuviin rintamaveteraaneihin on oltu kevään 2019 aikana yhteydessä ja heille on kerrottu tulevasta lakimuutoksesta ja mahdollisuudesta palvelutarpeen arvioon. Kaikille vantaalaisille rintamaveteraaneille tullaan vielä lähettämään lakimuutoksesta tiedottava kirje syksyn aikana.

75-vuotta täyttäneiden kotona asuvien henkilöiden palvelutarpeesta ja palveluiden saatavuudesta

Palvelurakenne ja palvelujen riittävyys

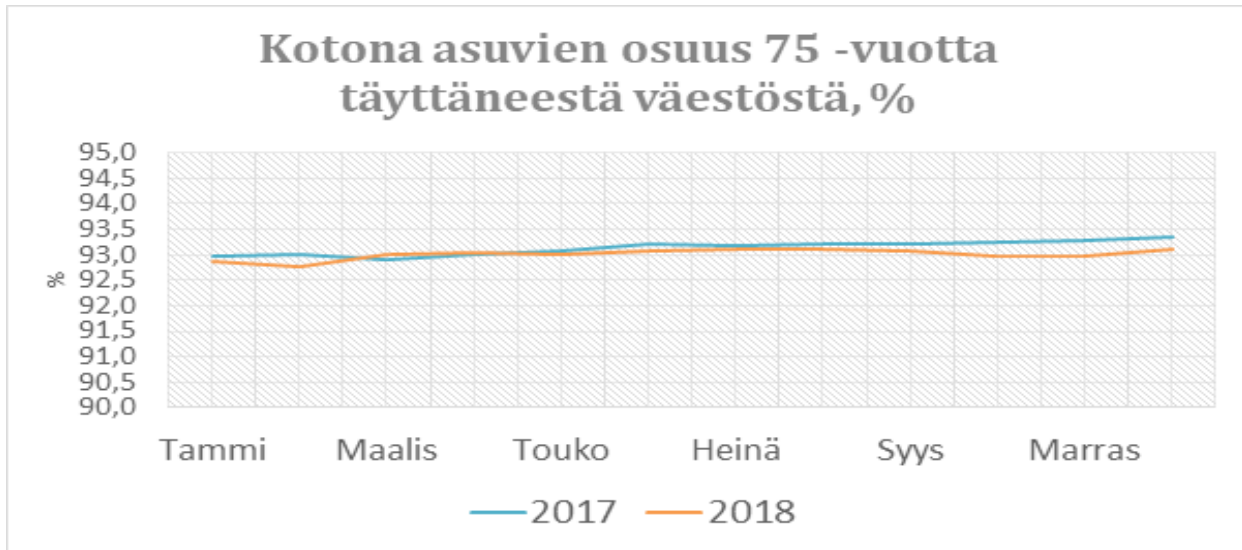
Sosiaali- ja terveysministeriö ja kuntaliitto ovat julkaisseet vuosina 2001, 2008, 2013 ja 2017 iäkkäiden palveluita koskevat laatusuositukset. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 on korvannut aiemmin käytössä olleet suositukset. Laatusuosituksen 2017 tarkoituksena on edeltäjiensä tapaan tukea vanhuspalvelulain toimeenpanoa. Suositus on tarkoitettu iäkkäiden palveluiden kehittämisen ja arvioinnin tueksi kuntien, yhteistoiminta-alueiden ja maakuntien päättäjille ja johdolle. Laatusuosituksen tavoitteena on turvata mahdollisimman terve ja toimintakykyinen ikääntyminen koko ikääntyneelle väestölle sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville iäkkäille henkilöille.

Laatusuosituksen keskeiset sisällöt ovat:

- Turvataan yhdessä mahdollisimman toimintakykyistä ikääntymistä
- Asiakas- ja palveluohjaus keskiöön
- Laadulla on tekijänsä
- Ikäystävällinen palvelujen rakenne
- Teknologiasta kaikki irti

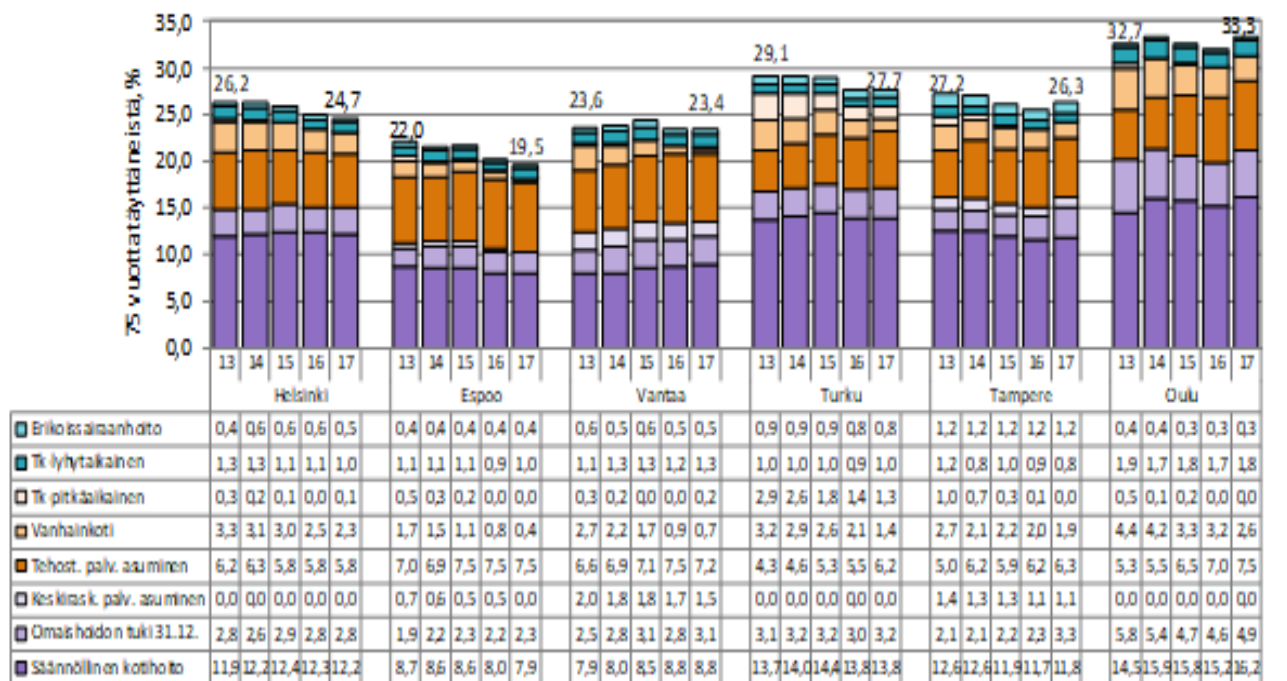
Laatusuosituksen sisältöjen toteuttamiseksi Vantaan vanhus- ja vammaispalveluissa on seurattu laatusuosituksen aihealueiden toteutumista eri palveluissa ja toimintaa on kehitetty laatusuosituksen mukaisesti vastaamaan iäkkäiden henkilöiden palvelutarpeisiin entistä paremmin.

Vantaalaisista 75 vuotta täyttäneistä asui kotona 93,1 prosenttia (joulukuu 2018). (Kuvio 1.)

KUVIO 1. Kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneestä vantaalaisesta väestöstä 2017–2018

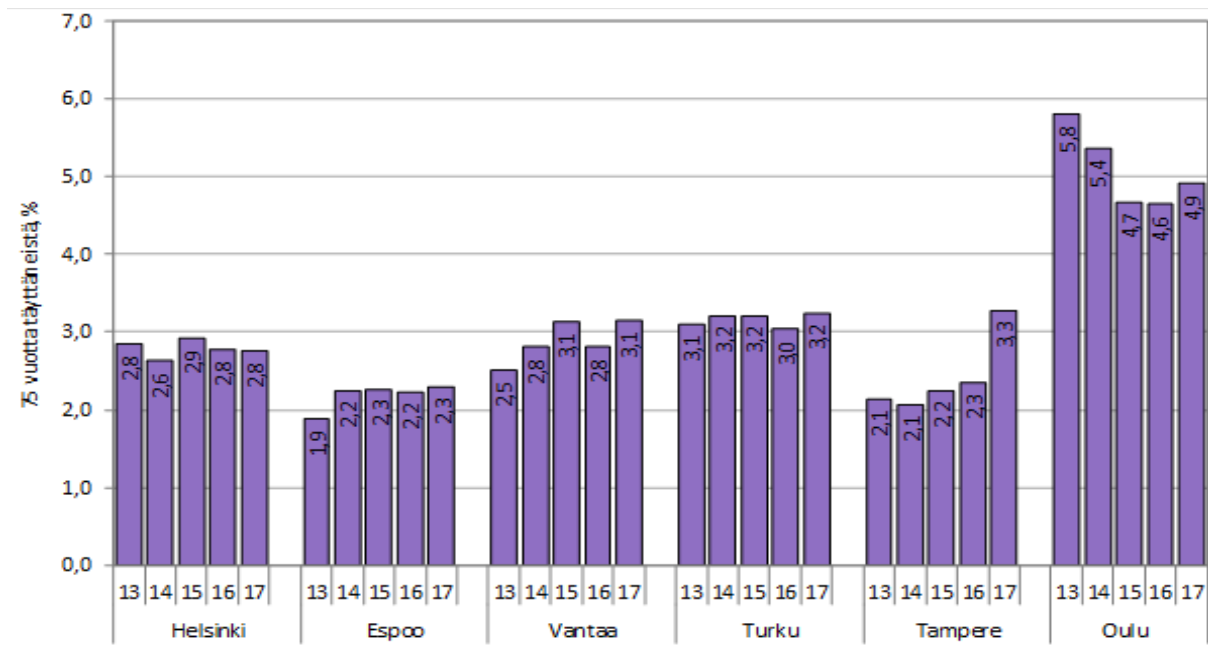
Kuviossa 2 on tarkasteltu sosiaali- ja terveystalvelujen peittävyttä ikävakiuituna, jolloin tiedot ovat vertailukelpoisempia kuutoskaupunkien välillä kaupunkien erilaisista ikärakenteisista huolimatta. Vantaalla 75 vuotta täyttäneiden sosiaali- ja terveystalveluja saaneiden ikävakiuitu osuus ikäluokasta joulukuussa 2017 oli 23,4 prosenttia. Kokonaispeittävyys on kuusikkokaupunkien toiseksi matalin.

KUVIO 2. Sosiaali- ja terveydenhuollon talveluja käyttäneiden 75 vuotta täyttäneiden %-osuus vastaavan ikäisestä väestöstä Kuusikossa joulukuussa 2013–2017, ikävakiuitu (Kuusikko-työryhmä 2018)

Kuviosta 3 nähdään 75 vuotta täyttäneiden omaishoidon tuen asiakkaiden ikävakioitu osuus ikäluokasta. Vuoden 2017 lopussa omaishoidon tuen peittävyys oli ikävakioituina 3,1 %. Tämä on kuusikkokaupunkien keskitasoa.

KUVIO 3. Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden %-osuus vastaavan ikäisestä väestöstä 31.12.2013–31.12.2017 Kuusikossa, ikävakioitu (Kuusikko-työryhmä 2018)

Oikea palvelu oikeaan aikaan

Vantaan ikääntyneiden asiakasohjaus on perustettu parantamaan seniorikuntalaisten hyvinvointia, keventämään palvelurakennetta ja edistämään monisektorista verkostoyhteistyötä. Keskeistä asiakasohjauksessa on laatusuosituksessakin mainittu niin sanottu yhden luukun periaate. Asiakkaan ei tarvitse itse tietää, mitä ja mistä palvelua haetaan, vaan yksi yhteydenotto riittää.

Vanhuspalvelujen asiakkuus alkaa omalla tai läheisen yhteydenotolla tai yhteydenotto tulee joltain palvelujärjestelmän taholta, kuten terveysasemalta, sairaalasta, kriisipäivystykseltä. Yhteydenotto voi tulla myös huolen ilmaisuna lähimmäiseltä.

Seniorineuvonta on ovi, josta avautuu laaja monisektorinen palveluvalikko. Alkuarvioinnissa asiakas saa tarvitsemaansa neuvontaa ja ohjausta. Jos tilanne vaatii laaja-alaisen palvelutarpeen selvittelyn, se tehdään asiakkaalle asiakasohjauksessa tai siinä yksikössä, jossa asiakas tunnetaan parhaiten. Asiakkaan tilanteen mukaiset palvelut käynnistetään asiakasohjauksessa.

Palveluntarpeiden selvittämisen yhteydessä arvioidaan vanhuspalvelulain mukaisesti iäkkään henkilön toimintakykyä monipuolisesti ja arviointivälineitä käyttäen. Toimintakykyä arvioitaessa selvitetään tavanomaisista elämän toiminnoista selviytymistä, sekä missä henkilö tarvitsee tukea ja apua.

Arvioinnissa otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon asiakkaan fyysinen, psyykkinen, kognitiivinen ja sosiaalinen toimintakyky sekä hänen elinympäristönsä esteettömyys, turvallisuus ja lähipalveluiden saatavuus.

Palvelutarpeen arviointi perustuu vanhuspalveluissa asiakkaan RAI-arviointiin ja moniammatillisen tiimin sekä asukkaan ja hänen läheistensä kokonaisnäkemykseen asiakkaan tilanteesta. Palvelutarpeen arvioinnin tausta-ajatuksena on voimaannuttavan ohjauksen ajattelu ja laaja-alaisen palvelutarpeen toimintamalli on kehitetty asiakasohjauksen ja eri yksiköiden välisenä yhteistyönä. Arvioinnin työkaluna on RAI-screener.

Monisektorinen palveluvalikko muodostuu kunnan, järjestöjen, yhteisöjen ja yrittäjien tarjoamista palveluista. Jos asiakkaan palvelun saaminen edellyttää palvelupäätöksen tekemistä, päätös palvelusta tehdään asiakasohjauksessa. Palveluun pääsyn kriteerit ovat Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymät.

Palvelusta riippuen asiakkuuden hoito toteutuu joko asiakasohjauksessa tai asiakas siirtyy jonkin toisen yksikön asiakkuuteen, esimerkiksi päivätoimintaan, kotihoitoon ja tuettuun asumiseen.

Palvelujen odotusajat

Vanhuspalvelulain 26 § edellyttää, että kunnan on julkaistava ainakin puolivuositain tiedot siitä, missä ajassa iäkäs henkilö voi saada hakemansa sosiaalipalvelut. Tiedot on julkaistava siten, että iäkkäällä henkilöllä on tosiasiallinen mahdollisuus tietojen saamiseen.

Vanhuspalvelulain 18 §:n mukaan iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnettyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua palvelua koskevan päätöksen teosta.

Vantaan kaupunki julkaisee huhtikuun, elokuun ja joulukuun lopun tilanteesta odotusaikojen mediaanit, päätösten lukumäärät ja yli kolme kuukautta odottaneiden lukumäärän. Odotusajat julkaistaan Vantaan internet-sivuilla, yhteispalvelupisteissä, vanhustenkeskuksissa ja toimitetaan tiedoksi Vantaan vanhusneuvostolle.

Kunta myöntää sosiaalipalveluja yksilöllisen palvelutarpeen selvittämisen perusteella. Selvittäminen perustuu asiakkaan omaan näkemykseen sekä yhden tai useamman asiantuntijan arvioon. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan kiireellisissä tapauksissa sosiaalipalvelujen tarve on arvioitava viipymättä. Kun kunnallisen sosiaalihuollon palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää sosiaalihuollon tarpeesta olevasta henkilöstä, hänen on huolehdittava, että henkilön kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi. Lisäksi henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä. Arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiakas, asiakkaan omainen tai läheinen tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan kunnalliseen viranomaiseen palvelujen saamiseksi, jos henkilö on yli 75-vuotias.

Kiireellisissä tapauksissa palvelutarpeen selvittäminen tehdään Vantaalla 1–2 vrk sisällä. Vantaalla viimeisimpien tietojen mukaan palvelutarpeen selvittäminen on aloitettu keskimäärin viidessä vuorokaudessa. Kotihoidossa palvelu alkaa heti, kun päätös palvelusta on tehty. Asiakkaalla on myös mahdollisuus vaikuttaa palvelutarpeen selvittämisen ajankohtaan, joka usein asiakkaan toivomuksesta silloin saattaa ylittää 7 vrk aikarajan. Palvelutarpeen selvittäminen tehdään yhdessä asiakkaan kanssa.

TAULUKKO 1. Odotusajat iäkkään henkilön sosiaalipalveluihin 2014–2018

- 1) Odotusajan mediaani tarkoittaa asiakaskohtaisten odotusaikojen suuruusjärjestyksen keskimmäistä arvoa.
- 2) Pitkäaikainen ympärivuorokautinen hoiva sisältää tehostetun asumispalvelun ja vanhainkotihoiton, pois lukien palvelutalot (=ns. keskiraskaat palvelutalot), joihin kotihoito tuottaa palvelut. Yli 3 kuukautta odottaneet ovat olleet hoidon piirissä, esimerkiksi sairaalassa.
- 3) Kotihoito sisältää myös kotihoiton tukipalvelut. Päätösten lukumäärään sisältyvät sekä uusien asiakkaiden päätökset että jo palvelujen piirissä olevien muuttuneisiin tarpeisiin pohjautuvat päätökset.

Palvelutarpeen arviointi uusille 75 vuorokauden täyttäneille asiakkaille	Odotusajan mediaani ¹⁾ Yli 3 kuukautta palveluun odottaneet, joille ei vielä ole tarjottu palvelua	Tavoite-aika	Päätösten määrä
1.9-31.12.2018	5	-	-
1.5-31.8.2018	5	-	-
1.1-30.4.2018	4	-	-
1.9-31.12.2017	6	-	-
1.5-31.8.2017	7,5	-	-
1.1-30.4.2017	7	-	-
1.9-31.12.2016	7	-	-

1.5-31.8.2016	7	-	Arviointi aloitettava arkipäivän sisällä	7	-
1.1-30.4.2016	8	-	Arviointi aloitettava arkipäivän sisällä	7	-
1.9-31.12.2015	5	-	Arviointi aloitettava arkipäivän sisällä	7	-
1.5-31.8.2015	4	-	Arviointi aloitettava arkipäivän sisällä	7	-
1.1-30.4.2015	5	-	Arviointi aloitettava arkipäivän sisällä	7	-
1.9-31.12.2014	5	-	Arviointi aloitettava arkipäivän sisällä	7	-
Sosiaalipalvelu	Odotusajan mediaani ¹⁾ vuorokausina	Yli 3 kuukautta palveluun odottaneet, joille ei vielä ole tarjottu palvelua	Tavoite-aika	Päätösten määrä syys-joulu 2018	
Omaishoidon tuki	Omaishoidontuki myönnetään hakemuskuukauden alusta, edellyttäen, että hoitosuhde alkaa	-	Alle 90 vrk	168	
Kotihoito ³⁾	Palvelu alkaa, kun päätös on tehty	-	Alle 90 vrk	1096	
Pitkäaikainen ympärivuorokautinen hoiva ²⁾	Odotusajan mediaani ¹⁾ vuorokausina	Yli 3 kuukautta palveluun odottaneet, joille ei vielä ole tarjottu palvelua	Tavoite-aika	Päätösten määrä	
31.12.2018	33	0	Alle 90 vrk	161	
30.8.2018	14	0	Alle 90 vrk	112	
30.4.2018	33	0	Alle 90 vrk	153	
31.12.2017	18	0	Alle 90 vrk	147	
30.8.2017	7	0	Alle 90 vrk	119	
30.4.2017	14	0	Alle 90 vrk	155	
31.12.2016	22	0	Alle 90 vrk	128	

30.8.2016	27	0	Alle 90 vrk	111
30.4.2016	22	0	Alle 90 vrk	134
31.12.2015	25	1	Alle 90 vrk	106
30.8.2015	52	5	Alle 90 vrk	150
30.4.2015	34	6	Alle 90 vrk	128
31.12.2014	51	11	Alle 90 vrk	127

Vuoden 2018 lopussa pitkäaikaiseen vanhusten asumispalveluun (tehostettu asumispalvelu) odottavien keskimääräinen odotusaika oli 33 vuorokautta. Vanhuspalvelulain 18 §:n mukaan iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnettyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksen teosta. Vuoden 2018 lopussa Vantaalla ei ollut yhtään yli kolme kuukautta pitkäaikaiseen asumispalveluun odottanutta henkilöä, jolle ei vielä ollut tarjottu palvelua.

Kaupunginhallitus 28.10.2019 § 8

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- antaa Markku Weckmanille ja 42 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 11.11.2019 § 6

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Markku Weckmanin ja 42 muun valtuutetun aloite veteraanien maksuttomien kotona asumista tukevien palveluiden järjestämiseksi

Muutoksenhakuohje: 2.1. Valituskielto

Lisätiedot:

terveyspalvelujen johtaja Piia Vuorela, puh. 09 8392 2564, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

vs. vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Minna Lahnalampi-Lahtinen, puh. 050 3121815, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)